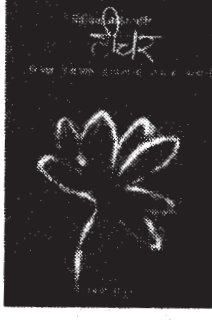

मराठी शिक्षक गिरवताहेत 'टीचर'चे धडे

मुंबई, ४ सप्टेंबर / प्रतिनिधी

आदिवासी भागात जाऊन तेथील मुलांच्या 'कलाने' त्यांना शिक्षणाचे धडे देणाऱ्या परदेशातील एका 'टिचर'ने महाराष्ट्रातील हजारो शिक्षकांना भुरळ घातली आहे. एका शिक्षिकेच्या अनुभवावर बेतलेल्या 'टिचर' या मराठी अनुवादीत पुस्तकाला शिक्षकांकडून प्रचंड प्रतिसाद मिळाला आहे. या पुस्तकाच्या एक हजारोपेक्षाही जास्त प्रती संपणार नाहीत, असे भविष्य काही समिक्षकांनी वर्तविले होते. प्रत्यक्षात मात्र 'टीचर'ने गेल्या दीड वर्षात तब्बल ४० हजारांचा आकडा ओलांडला असून आतापर्यंत पांच आवृत्त्या प्रकाशित झाल्या आहेत. न्यूझीलंडमधील 'सिल्विया अॅश्टन-वॉर्नर' या शिक्षिकेने तेथील 'मावरी' या आदिवासी जमातीमधील मुलांमध्ये 'सहज शिक्षण' हा आगळावेगळा उपक्रम राबविला होता. 'मावरी' जमातीमधील मुलांची सामाजिक, आर्थिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी लक्षात घेऊन तिने हे उपक्रम राबविले. पारंपारीक पद्धतीपेक्षा सिल्वियाची 'सहज शिक्षण' ही पद्धत खूपच वेगळी असल्यामुळे व्यवस्थेतील प्रस्थापितांनी तिला विरोध केला, टिका केली. त्याचा तिला त्रास सहन करावा लागला. पण तिचा 'सहज शिक्षण' या संकल्पनेवर विरवास होता. त्यामुळे आलेल्या अडचणींवर मात करून तिने आपला मार्ग पुढे आक्रमिला. न्यूझीलंडमधील शाळांमध्ये गोऱ्या मुलांना व मावरी जमातीच्या मुलांना एकाच प्रकारचे शिक्षण दिले जात होते. ही शिक्षण पद्धत मुळात गोऱ्या मुलांसाठी तयार केली असल्यामुळे ती मावरी जमातीच्या मुलांना लागू पडणार नाही, असे सिल्वियाचे मत होते. ते तिने विविध प्रयोगांती सिद्ध करून

दाखविले. 'सहज शिक्षण'तून तिने बाराखडीऐवजी अक्षरचित्रांच्या माध्यमातून शिक्षण दिले. संगिताचाही वापर केला. तिचा प्रयोग प्रचंड यशस्वी ठरला. कालांतराने न्यूझीलंड सरकारने ही शिक्षण पद्धत मान्य केली. परदेशी विद्यापीठांनीही ही शिक्षण पद्धत स्विकारली. सिल्वियाने १९२८ साली ही शिक्षणपद्धत राबविण्यास सुरुवात केली होती. ३०-३५ वर्ष तिने शिक्षणाचे हे अखंड कार्य सुरू ठेवले. आपले हे अनुभव इतर शिक्षकांना मार्गदर्शक ठरू शकतील या विचाराने तिने १९६३ साली 'टीचर' हे पुस्तक लिहिले. त्यानंतर ते हिंदीतही प्रसिद्ध झाले. हे पुस्तक 'आयुका'चे संशोधक अरविंद गुप्ता यांनी वाचले. महाराष्ट्रातील शिक्षकांना हे पुस्तक नक्कीच प्रेरणादायी ठरेल, असा विश्वास वाटल्याने त्याची मराठी आवृत्ती प्रकाशित करण्यासाठी गुप्ता यांनी धडपड सुरू केली. त्यातूनच मग 'मनोविकास प्रकाशन'च्या अरविंद पाटकर यांनी हे पुस्तक प्रसिद्ध करण्याचा निर्णय घेतला. अरूण ठाकूर यांनी पुस्तकाचा अनुवाद केला आहे. हे पुस्तक प्रसिद्ध करताना त्याच्यावर अभिप्राय घेण्यासाठी मी काही संपादक-समिक्षकांशी चर्चा केली तेव्हा त्यांनी या पुस्तकाच्या एक हजारोपेक्षा अधिक प्रती खूप शकणार नाहीत, असे मत व्यक्त केले होते. पण, मुखपृष्ठकार चंद्रमोहन कुलकर्णी यांनी मात्र हे पुस्तक खूप खपेल असा अंदाज वर्तविला. त्यामुळे पुस्तक छापण्याचा मी निर्णय घेतला आणि अर्थातच तो योग्य ठरल्याचे पाटकर यांनी 'लोकसत्ता'शी बोलताना सांगितले. गेल्या शिक्षक दिनी एकाच दिवसात १४०० प्रती खपल्या होत्या. तर पुणे महानगरपालिकेने या पुस्तकाचे महत्त्व ओळखून आपल्या शाळांतील शिक्षकांसाठी दहा हजार प्रती खरेदी केल्याचेही त्यांनी सांगितले. ■

5 Sep 2008
मोक्षरत्ना